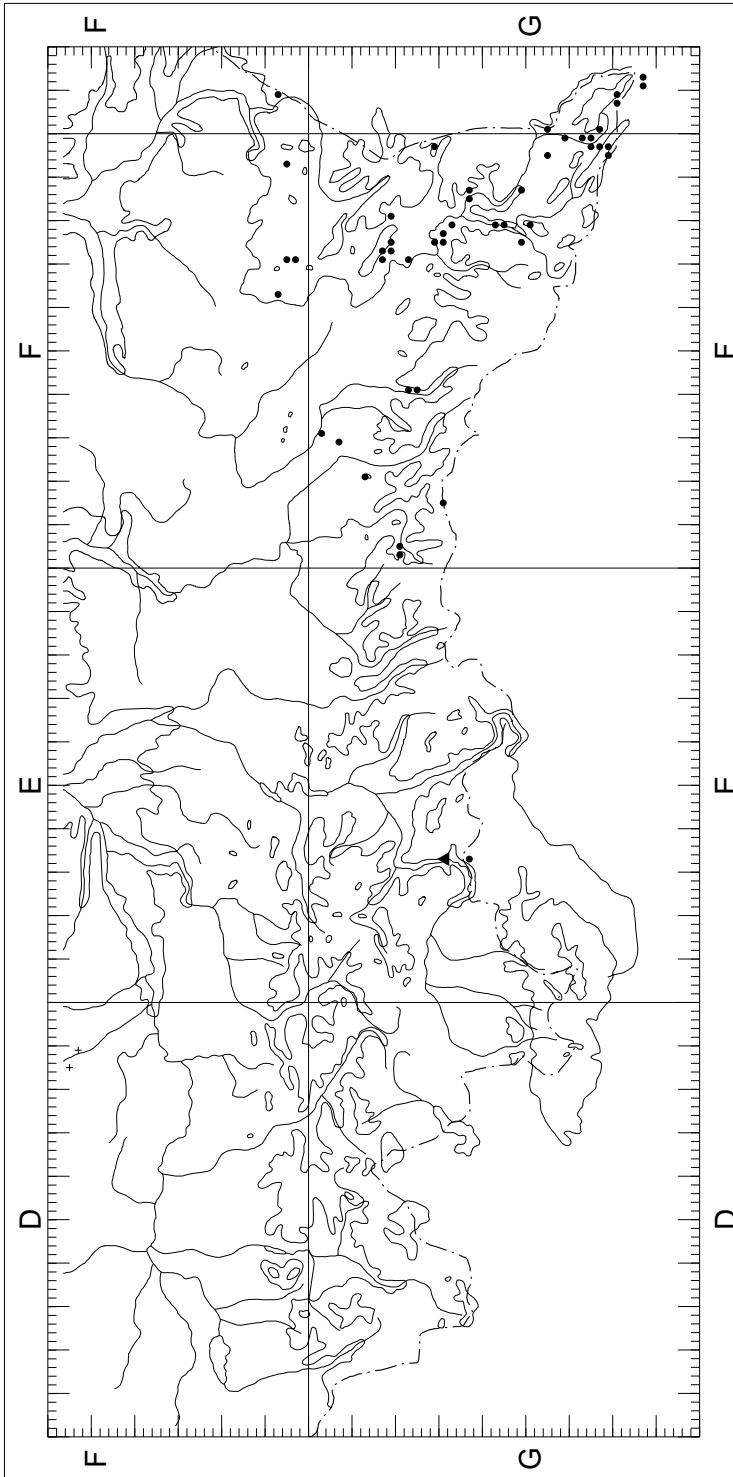

Nowe stanowisko *Scopolia carniolica* (Solanaceae) w Beskidach Zachodnich

Scopolia carniolica Jacq. (lulecznica kraińska) jest gatunkiem o rozmieszczeniu środkowo-europejskim. Występuje w Karpatach, górach północnej części Półwyspu Bałkańskiego i w zachodniej części Kaukazu (MEUSEL i in. 1978).

Na obszarze Polski lulecznica jest gatunkiem górskim, reglowym. Rośnie głównie w lasach liściastych z rzędu *Fagetalia* (ZAJĄC 1996), przede wszystkim w południowo-wschodniej części kraju (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Większość stanowisk zlokalizowana była i jest w Bieszczadach wraz z Pasmem Otrytu (JASIEWICZ 1966; ZEMANEK 1989; ZEMANEK & WINNICKI 1999), notowana była także w Górach Słonnych (ZEMANEK 1980), na terenie Dołów Jasielsko-Sanockich (KNAPP 1869) i w Beskidzie Niskim (KNAPP 1869; ŚWIEŚ 1978). W XIX w. podawana była z okolic Pieskowej Skały na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej (BERDAU 1859), gdzie już nie występuje (MICHALIK 1978). Izolowane stanowisko znajduje się na stokach Ociemnego w Pieninach (ZARZYCKI 1981). Rozmieszczenie tego gatunku w polskiej części Karpat przedstawia rycina 1.

Wiosną 2008 r. w południowo-zachodniej części Pasma Radziejowej w Beskidzie Sądeckim znaleziono nieznane dotychczas stanowisko *Scopolia carniolica*. Znajduje się

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Scopolia carniolica* Jacq. w polskiej części Karpat: ▲ – nowe stanowisko, ● – stanowisko dotychczas znane, + – stanowisko zanikłe

Fig. 1. Distribution of *Scopolia carniolica* Jacq. in the Polish part of the Carpathians: ▲ – new locality, ● – locality known before, + – extinct locality

ono na północno-zachodnim stoku Stajkowej Góry opadającym stromo ku dolinie Dunajca, w pobliżu przysiółka Królowo, należącego do Tylmanowej (20°26'E, 49°28'N; kwadrat ATPOL o boku 2 km: EG3301). Lulecznica występuje tam na wysokości około 440 m n.p.m., na urwistych zboczach porośniętych lasem liściastym o charakterze grądu. Na stanowisku tym odnaleziono dwie kępy lulecznicy, oddalone od siebie o kilkadziesiąt metrów, złożone łącznie z 60 pędów, z których 51 kwitło i owocowało. Zarówno niedostępność miejsca, stopień zachowania siedliska, jak i rozmowa przeprowadzona z właścicielką lasu, w którym gatunek występuje, wskazują na naturalny charakter tego stanowiska. W miejscu występowania większej kępy wykonano zdjęcie fitytosocjologiczne, z którego najważniejsze dane zamieszczono poniżej.

Nazewnictwo gatunków podano według MIRKA i in. (2002).

Skład florystyczny płatu ze *Scopolia carniolica* (stopnie ilościowości podano według Braun-Blanqueta): data: 01.05.2008; powierzchnia płatu: 400 m²; zwarcie w warstwie A: 70%, B: 5%, C: 60%; liczba gatunków: 38. Warstwa A: *Carpinus betulus* 5. Warstwa B: *Carpinus betulus* +, *Corylus avellana* +, *Ribes alpinum* +, *Euonymus europaea* +, *Fagus sylvatica* +, *Ribes uva-crispa* +. Warstwa C: *Hedera helix* +, *Dentaria glandulosa* 1, *Mercurialis perennis* 2, *Polygonatum multiflorum* +, *Anemone nemorosa* 3, *Galeobdolon luteum* 1, *Carex pilosa* 2, *Acer platanoides* +, *Dryopteris filix-mas* +, *Actaea spicata* +, *Sorbus aucuparia* +, *Fagus sylvatica* +, *Pulmonaria obscura* +, *Corylus avellana* +, *Primula elatior* +, *Aruncus sylvestris* +, *Phyteuma spicatum* +, *Aegopodium podagraria* +, ***Scopolia carniolica*** +, *Urtica dioica* +, *Symphytum cordatum* +, *Glechoma hirsuta* +, *Corydalis solida* +, *Isopyrum thalicroides* +, *Galium odoratum* +, *Oxalis acetosella* +, *Viola reichenbachiana* +, *Lonicera xylosteum* +, *Euonymus europaea* +, *Mycelis muralis* +, *Asarum europaeum* 2, *Abies alba* +, *Melica nutans* +, *Carex digitata* +, *Maianthemum bifolium* +.

Stanowisko *Scopolia carniolica* z Pasma Radziejowej jest znacznie oddalone od swego zasięgu tej rośliny na terytorium Polski, natomiast od izolowanych stanowisk pieniąskich, zarówno po polskiej, jak i słowackiej stronie, dzieli je zaledwie kilka kilometrów. Toteż wydaje się wielce prawdopodobne, że populacja sądecka wywodzi się z populacji pieniąskich, co jednak wymagałoby potwierdzenia badaniami genetycznymi. W związku z obserwowaną ostatnio tendencją do wzrostu liczby stanowisk, jak również osobników na stanowiskach u tego gatunku w Polsce (ZARZYCKI i in. 2002), można się spodziewać odkrycia kolejnych miejsc występowania lulecznicy w lasach liściastych przełomowego odcinka Dunajca, zarówno w Pieninach, jak i poniżej, w Beskidzie Sądeckim, a może i w Gorcach.

Summary. New station of *Scopolia carniolica* (Solanaceae) in the Western Beskidy Mts. *Scopolia carniolica* Jacq. is a montane species in Poland that occurs mainly in south-eastern part of the country. There are known only a few stations of *S. carniolica* from the Western Beskidy Mts.

A new station of this species has been found in the Radziejowa range of the Beskid Sądecki Mts. It is located in the Dunajec valley, near Tylmanowa, 440 m a.s.l. It grows there in hornbeam forest on north-western slopes of Stajkowa.

LITERATURA

- BERDAU F. 1859. Flora Cracoviensis. s. viii + 448. Typis C. R. Universitatis Jagiellonicae, Cracoviae.
JASIEWICZ A. 1966. Rośliny naczyniowe Bieszczadów Zachodnich. – Monogr. Bot. **20**: 1–340.

- KNAPP A. 1869. Przyczynek do flory obwodów jasielskiego i sanockiego. – Spraw. Komis. Fizjogr. Akad. Umiej. **3**: 74–109.
- MEUSEL H., JÄGER E., RAUSCHERT S. & WEINERT E. 1978. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. **2**. s. 259–421. G. Fischer Verl., Jena.
- MICHALIK S. 1978. Rośliny naczyniowe Ojcowskiego Parku Narodowego. – Studia Naturae Ser. A **16**: 1–171.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ŚWIĘS F. 1978. Materiały do florystycznej charakterystyki Beskidu Niskiego. – Ann. Univ. M. Curie-Skłodowskiej. Sec. C **33**(2): 333–348.
- ZAJĄC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZARZYCKI K. 1981. Rośliny naczyniowe Pienin. Rozmieszczenie i warunki występowania. s. 260. Instytut Botaniki PAN, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków.
- ZARZYCKI K., TRZCIŃSKA-TACIK H., RÓŻAŃSKI W., SZELĄG Z., WOŁEK J. & KORZENIAK U. 2002. Ecological indicator values of vascular plants of Poland. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **2**, s. 183. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ZEMANEK B. 1980. Rośliny naczyniowe Gór Słonnych (polskie Karpaty Wschodnie). – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell., Pr. Bot. **8**: 35–124.
- ZEMANEK B. 1989. Rośliny naczyniowe Bieszczadów Niskich i Otrytu (polskie Karpaty Wschodnie). – Zesz. Nauk Uniw. Jagiell., Pr. Bot. **20**: 1–185.
- ZEMANEK B. & WINNICKI T. 1999. Rośliny naczyniowe Bieszczadzkiego Parku Narodowego. – Monogr. Bieszczadzkie **3**: 1–249.

KRZYSZTOF STAWOWCZYK, *Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: kstawowczyk@op.pl*

Przyjęto do druku: 12.02.2009 r.